

การทับซ้อนของกาลเวลา

Overlapping of Time

สิทธิพล แต่งประกอบ
Sittipon Tangprakob
ภาควิชาศิลปะไทย สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Department of Thai Art, Master of Fine Arts Program in Visual Arts
Silpakorn University
Sittipon.scale@gmail.com

Received: April 2, 2019

Revised: September 2, 2019

Accepted: September 10, 2019

บทคัดย่อ

การขุดค้นพบแหล่งอารยธรรมของมนุษย์จากโบราณคดีเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าสนใจประวัติศาสตร์ อารยธรรมของมนุษย์ที่ซ่อนเร้นมาแต่อดีตที่ผ่านพ้นถูกทับถมและการทับซ้อนของเวลามาแต่ยุคสมัยได้ปรากฏขึ้นในปัจจุบัน ความบังเอิญนี้ได้ผลักดันให้ข้าพเจ้าศึกษา ค้นคว้าทดลองสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยการใช้จินตนาการทับซ้อนของภาพและเวลาของอดีตด้วยเทคนิควิธีการคล้ายการขุดค้น แสวงหาร่องรอยของอดีต ทำให้เกิดความคิด จินตนาการและต้องการแสดงออกในงาน “การทับซ้อนของกาลเวลา” โดยใช้ทรายเป็นวัสดุหลักสร้างรูปทรงที่ประกอบด้วย ระนาบ เส้น สี และลักษณะผิว เพื่อสื่อความหมายความงามของทัศนธาตุและคุณสมบัติของวัสดุในบริบทของวัสดุไทย เพื่อนำไปสู่การตระหนักในคุณค่าความงามของศิลปวัฒนธรรมไทยอันทรงคุณค่าที่แฝงไปด้วยภูมิปัญญา ความประณีตวิจิตรงดงามความศรัทธา รวมถึงคติความเชื่อที่ควรธำรงรักษาไว้ ก่อนที่จะถูกทับซ้อนของวัฒนธรรมใหม่จนหมดสิ้น โดยข้าพเจ้าคาดหวังว่าผลงานศิลปะนี้ จะเป็นส่วนกระตุ้นจินตนาการหรือเป็นเครื่องเตือนใจสังคมในปัจจุบันให้เห็นคุณค่าของอดีตที่สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของชีวิตในปัจจุบัน

คำสำคัญ: การทับซ้อน กาลเวลา จินตนาการ ศิลปะ

Abstract

The excavation to discover the human civilization resource from archeology motivated me to be interested in the history of the human civilization hidden and piled up in each period of time in the past and appearing in the present. This motivation has driven me to study, investigate, experiment, and create arts with my overlapping imagination of the pictures and time in the past. The techniques were similar to the excavation to discover the traces of the human civilization in the past. This inspiration compels me to get an idea and imagination. Moreover, I would like to show it in 'Overlapping of Time' and as the main material to construct many forms. The forms consist of planes lines colors and complexion to notify meaning and beauty of Visual Elements including material's attribution in Thai

tradition's context. The purpose of this art is for making people realized the beauty of Thai traditional culture that have full of cultural intelligences, refinements, faiths and beliefs. Finally, we should help conserve and inherit Thai traditions before it is blended and turned to be new culture. I hope that this art work will inspire people's imagination or remind people in the present society to realize the value of the time in the past related to the ways of people's lives today.

Keywords: Overlapping, Time, Imagination, Arts

บทนำ

การสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีจากอดีตจนถึงปัจจุบันทำให้มนุษย์ได้ค้นพบร่องรอยของการกำเนิดอารยธรรม วิวัฒนาการของสังคมในแต่ละยุคสมัยที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา สิ่งเหล่านี้เป็นสัจธรรมให้มนุษย์ได้เรียนรู้ตระหนักถึงทุกสรรพสิ่งในธรรมชาติว่าล้วนเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป มนุษย์สร้างความทรงจำของเรื่องราวจากความเชื่อให้ปรากฏการสืบทอดต่อชนรุ่นหลังด้วยวิธีการแตกต่างกันออกไป เช่น การจารึกลงบนวัตถุถาวร การเขียนบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การเล่าขาน การกลบฝังวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ไว้กับผู้ล่วงลับ หรือการเก็บรักษาวัตถุมงคลอันล้ำค่า บรรจุไว้ในศาสนสถาน เป็นต้น ปัจจุบันร่องรอยของการขุดค้นทางประวัติศาสตร์โบราณคดีของแต่ละยุคสมัย ร่องรอยและหลักฐานที่ปรากฏอยู่บางส่วนและการเสื่อมสลายเมื่อมองย้อนกลับผ่านกาลเวลาที่ผ่านพ้นมาแล้วทำให้เกิดการทับซ้อนของจินตนาการจากเรื่องราวของวิถีชีวิตในอดีตที่ถูกกลบฝังซ่อนเร้นไว้ในผืนแผ่นดินมาเป็นเวลายาวนาน

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ต้องการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ในเนื้อหาของเรื่องราวอันเกิดจากการทับซ้อนของจินตนาการถึงร่องรอยในอดีต โดยผ่านกระบวนการทางเทคนิคของการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทราย และวัสดุสิ่งของประดิษฐ์ขึ้นสำเร็จรูป เป็นสื่อสัญลักษณ์แทนคุณค่าผสมผสานทับซ้อนให้เกิดระดับชั้นจากการกลบฝังตามกาลเวลา ผลงานทางทัศนศิลป์เหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สัมผัสเกิดจินตนาการการทับซ้อนของเรื่องราวและกาลเวลา

สมมติฐานของการศึกษา

ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่าการบันทึกภาพต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นจากประสบการณ์นี้มีความสำคัญในการก่อสร้างรูปทรงสัญลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมในอดีต และเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมในปัจจุบัน โดยเรื่องราวที่ถูกทับถมทับซ้อนกันในธรรมชาติด้วยทราย ดิน และวัสดุต่าง ๆ ผ่านกาลเวลาในแต่ละวันแต่ละเดือนแต่ละปีเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดแนวความคิดจินตนาการและการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อกระตุ้นจินตนาการของผู้ชมให้หววนคิดถึงกาลเวลาที่ถูกลืมไปในช่วงของชีวิตทั้งที่มีอยู่จริงและเป็นเพียงเรื่องบอกเล่าจากจินตนาการ โดยข้าพเจ้ามุ่งหวังว่าผลงานสร้างสรรค์ศิลปะดังกล่าวจะถ่ายทอดเรื่องราวและแสดงเอกลักษณ์ทางจิตวิญญาณของข้าพเจ้าที่มีความรักความศรัทธาและค่านิยมบนพื้นฐานวิถีชีวิตสังคมไทยในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมในงานสร้างสรรค์ศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดนี้

ขอบเขตการศึกษา

เพื่อศึกษาค้นคว้าสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในเชิงศิลปะไทยแบบร่วมสมัยจากวัสดุผสมโดยการใช้จินตนาการและทัศนคติความเชื่อส่วนตัวเป็นตัวถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึกผ่าน ดิน หิน ทราย วัสดุ วัสดุการทับซ้อน ตามกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ขั้นตอนการศึกษา

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการผ่านสื่อต่าง ๆ ค้นคว้าโดยการสอบถามแล้วจดบันทึกเพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการทำงานและการศึกษาในสถานที่จริงแล้วหาข้อมูลเรื่องราวความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรมจากสถานที่จริง วิเคราะห์และหาข้อมูลข้อสังเกตหาความเหมาะสมและความลงตัวให้ตรงจุดมุ่งหมาย นำผลงานเข้าสู่การสัมมนาวิจารณ์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านรูปแบบเทคนิควิธีการ ทำการบันทึกการสัมมนาวิจารณ์ปัญหาในแต่ละขั้นตอนเพื่อเป็นการพัฒนาผลงานในขั้นต่อไป

แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และสถานที่จริงจากแหล่งโบราณคดีบ้านโนนวัต บ้านปราสาท จ.นครราชสีมา คู่มือพิธีกรรมและการขุดค้นการฝังศพของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ทำให้เห็นมุมมองในการขุดค้นที่มีเรื่องของ การทับถมทับซ้อนเข้ามาเกี่ยวข้องบันทึกประสบการณ์จากสภาวะแวดล้อมและการทดลอง

วิธีการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ภาพถ่ายของวัสดุจากสถานที่จริง สอบถามเจ้าหน้าที่ดูแลสถานที่ ศึกษาและทดลองเทคนิควิธีการสร้างสรรค์การแสดงออกทางด้านวัสดุให้ส่งผลทางด้านศิลปะนำเสนอแบบร่างผลงาน ขยายแบบร่างผลงาน ลงมือทำผลงานและปรับแก้ไขตามสภาพของผลงาน เกิดพัฒนาการการเรียนรู้ในขณะที่ทำงานกระทั่งผลงานสมบูรณ์เป็นที่พอใจ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

ทราย กาวลาเท็กซ์ กระจกใส ไม้อัด ดิน ปูน กระจกสี เศษผ้า ลูกปัด สร้อย กำไล ซากพืชซากสัตว์

การนำเสนอผลงาน

ในการทำผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” ด้วยรูปแบบของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย โดยใช้เทคนิควัสดุผสม ดิน ทราย เครื่องประดับ บนไม้กระดาน ผ่านการทับซ้อนของชั้นดิน การนำเสนอผลงานโดยการประกอบติดตั้งทั้งบนผนังในแนวตั้งและวางประกอบบนโต๊ะหรือพื้นในแนวนอน

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ในการวิจัยสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และค้นหาแนวทางเฉพาะตน แนวความคิดและแรงบันดาลใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะแสดงตัวตนของผู้สร้างสรรคงานศิลปะที่ตรงกับแรงบันดาลใจ ความสะเทือนใจส่วนตัว ประสบการณ์ที่ได้รับ พบเห็น และค้นเคยในวิถีชีวิตมาเป็นแรงกระตุ้นแรงผลักดันไปสู่การสร้างสรรค์เป็นผลงานออกมา

อิทธิพลที่ได้รับจากคตินิยมในพุทธศาสนา

จากผลงานทางเทคนิคและเนื้อหาไปสู่ความคิดและความเชื่อทางคตินิยม กล่าวคือ ไตรลักษณ์ อันประกอบด้วย อนิจจัง (ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่จีรัง ยั่งยืนของสรรพสิ่งทั้งปวงทั้งมนุษย์สัตว์พืชและวัตถุต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงอนิจจังได้ทุกอย่างก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา) ทุกขัง (ความไม่คงทนมีความเสื่อมและสลายทุกสรรพสิ่งเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป ไม่ทานทนอยู่นานเป็นธรรมดาสิ่งมีชีวิตจึงมีความรู้สึก จึงเป็นทุกข์เพราะสภาพความเป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลงไปไม่คงที่) อนัตตา (ความไม่มีตัวตนสรรพสิ่งทั้งปวงเมื่อร่างกายนี้แตกดับทุกอย่างก็จะกลับไปสู่สภาพของธาตุเดิม) แม้สรรพสิ่งทั้งหลายในไตรลักษณ์นี้ล้วนเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป สิ่งที่มีประจำอยู่ในตัวของสังขารทั้งปวงเป็นสังขรรรมค่าสอนของพุทธองค์ แต่สรรพสิ่งจากอดีตในรูปธรรมที่ยังคงเหลืออยู่จะเป็นเครื่องเตือนใจอันสัมพันธ์เนื่องอาศัยกันเกิดดับสืบทอดกันไปอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดสาย ซึ่งนำไปสู่การเข้าถึงนามธรรมจากคำสอนอันลึกซึ้งของพุทธองค์ (พุทธทาสภิกขุ, 2553)

อิทธิพลทางสังคมวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์

บ้านโนนวัดเป็นชื่อในปัจจุบันของหมู่บ้านชาวนาขนาดเล็กแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่กลางทุ่งนาอันกว้างใหญ่ไพศาล ในเขตตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นจุดสนใจทางโบราณคดีและได้กลายเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในทางวิชาการโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีได้จำกัดอยู่แต่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น เหตุที่หมู่บ้านแห่งนี้กลายเป็นจุดสนใจทางโบราณคดีระดับโลก เป็นเพราะว่าภายใต้เนินดินที่ตั้งหมู่บ้านโนนวัด เป็นที่อยู่ของชั้นหลักฐานทางโบราณคดีที่มีความสมบูรณ์ทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ มีหลักฐานของการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกษตรกรรมในบริเวณนี้ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ยุคหินใหม่ ยุคสำริด ยุคเหล็ก จนกระทั่งเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ และมีการตั้งหมู่บ้านเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานของการมีเทคโนโลยีโลหะกรรม เช่น การหล่อเครื่องมือสำริด การหลอมเหล็ก เป็นต้น มีการเลี้ยงสัตว์และใช้ประโยชน์จากสัตว์ชนิดต่าง ๆ และที่สำคัญ คือ การพบพื้นที่สุสานโบราณที่แสดงหลักฐานของประเพณีการฝังศพแบบโบราณมาตั้งแต่ยุคหินใหม่ ซึ่งมีอายุอยู่เมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว และมีการต่อเนื่องมาในยุคสำริด ต่อมาจนถึงยุคเหล็ก จนกระทั่งถึงสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น บ้านโนนวัดมีลักษณะเป็นเนินดินรูปร่างค่อนข้างกลม มีคูน้ำคันดินโบราณล้อมรอบหลายชั้นแต่ในปัจจุบันเหลือร่องรอยอยู่เพียงเล็กน้อยทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของหมู่บ้าน นอกนั้นกลายเป็นท้องทุ่งนาไปหมดแล้ว หากพิจารณาจากทำเลที่ตั้งอาจสังเกตได้ว่าบ้านโนนวัดเป็นเนินดินที่ตั้งอยู่ในทำเลที่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างหลากหลาย นอกจากนั้นการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบยังมีความเหมาะสมในแง่ความสะดวกต่อการเดินทางติดต่อแลกเปลี่ยนผลผลิตกับชุมชนอื่นที่อยู่รอบ ๆ อีกทั้งการมีชุมชนอยู่ล้อมรอบยังมีส่วนสำคัญในแง่ของการพึ่งพาอาศัยทางด้านผลผลิต ด้านแรงงาน และความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ การแพร่กระจายและการถ่ายทอด การรับทางวัฒนธรรมอีกด้วย จากการขุดค้นทำให้ทราบว่าแหล่งโบราณคดีมีการตั้งรกรากของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านโนนวัด แหล่งขุดค้นนี้มีความสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย เนื่องจากเป็นการตั้งรกรากของสังคมเกษตรกรรมสังคมแรกซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ยุคหินใหม่ ยุคสำริด ยุคเหล็ก จนถึงยุคประวัติศาสตร์ตอนต้นที่มีความยาวนานคล้ายบ้านเชียง แต่สิ่งที่ขุดค้นได้มีมากมายมากกว่าบ้านเชียงและยังคงสภาพความสมบูรณ์ไว้ได้ มีประโยชน์ต่อการศึกษาความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมโบราณซึ่งยังไม่เคยปรากฏขึ้นในประเทศไทย

การสำรวจและการขุดค้นทางโบราณคดีทำให้ข้าพเจ้าเริ่มมีความสนใจในการใช้เทคนิคในการทับซ้อนของชั้นดินและเครื่องประดับที่ถูกฝังกลบ วิทยานิพนธ์หัวข้อ “การทับซ้อนของจินตนาการ” ที่มีความคิดในการนำเครื่องประดับซากพืชซากสัตว์มารวมเพื่อสร้างผลงานและเป็นผลนำไปสู่ความคิดเรื่องรูปร่างรูปทรง

ลักษณะของซากของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ถูกทับถมอยู่ในพื้นดิน ด้วยลักษณะของพื้นผิว รูปร่าง รูปทรงและองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ให้ความหมายที่สอดคล้องกับความคิดในงานวิทยานิพนธ์จึงมีความต้องการนำรูปร่าง รูปทรง ลักษณะของการวางเครื่องประดับของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เข้ามาใช้ในชิ้นงาน จากการสังเกตสภาพความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจยังอนุรักษ์และสืบทอดกิจกรรมประเพณีวิถีชีวิตที่มีมาแต่โบราณให้คงอยู่ต่อไป ด้วยการบันทึกโดยเป็นการบันทึกที่แสดงออกให้เห็นถึงเรื่องราววิถีชีวิตในชนบทจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (อำพัน กิจงาม, 2552)

จากอิทธิพลดังกล่าวเรื่องราวเป็นสาระสำคัญของเนื้อหาทางศิลปะ และสิ่งสำคัญอยู่ที่เป้าหมายของการแสดงออกว่าศิลปินต้องการถ่ายทอดความงาม อารมณ์ ความรู้สึก หรือความคิดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อให้ผลงานนั้นพร้อมด้วยสุนทรียภาพทางศิลปะ ซึ่งหมายถึง ความงาม ความจริง อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า และในการศึกษานั้นได้ค้นพบการกำเนิดร่องรอยอารยธรรม ร่องรอยการเปลี่ยนแปลงซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัยเหมือนประสบการณ์ที่ถูกสะสมอยู่ในอันสงอิทธิพลต่อการแสดงออกที่ใช้จินตนาการผสมผสานกับเทคนิคและวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน

อิทธิพลที่ได้รับจากธรรมชาติ

การทับถมทางอารยธรรมของมนุษย์และปฏิกิริยาของธรรมชาติผ่านกาลเวลา ได้สลายรวมสรรพสิ่งให้กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ เมื่อมนุษย์นำวัตถุทางธรรมชาติมาสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ กาลเวลาที่ผ่านไปสรรพสิ่งเหล่านี้จะถูกธรรมชาติทำให้เสื่อมสลาย บางสิ่งยังปรากฏรูปลักษณ์เดิมอยู่และบางสิ่งสลายกลายเป็นวัตถุธรรมชาติเช่นเดิม

ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างสรรค์

การสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีจากอดีตจนถึงปัจจุบันล้วนได้ค้นพบการกำเนิดร่องรอยอารยธรรมร่องรอยการเปลี่ยนแปลงซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัย ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงธรรมชาติของทุกสรรพสิ่งซึ่งล้วนเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป แต่กาลเวลานี้เองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ได้อยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์สร้างวิธีการจดจำในรูปแบบของการจารึกบันทึก แม้กระทั่งการบอกเล่าก็กลายเป็นประวัติศาสตร์และอารยธรรมที่มีค่า การบันทึกการจดจำของมนุษย์นี้เองที่ทำให้ได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น การทับซ้อนของจินตนาการผ่านเล่าเรื่องราวและวิถีชีวิตไว้ในแผ่นดิน และแผ่นดินนั่นเองได้กลายเป็นสิ่งสำคัญของเนื้อหาในการแสดงออกที่ใช้จินตนาการผสมผสานกับเทคนิคและวัสดุโดยเก็บเรื่องราวความประทับใจนั้นด้วยกลวิธีการบันทึกลงไปในทรายดินที่ถูกฝังกลบเพื่อไม่ให้เสื่อมสลายลงและยังบอกเล่าความคิดนั้นส่งต่อไปสู่ผู้รับชมผลงาน ตลอดระยะเวลาในการคิดสร้างสรรค์พื้นฐานข้อมูลต่าง ๆ โดยอิงประเพณีวิถีชีวิตที่มีมาแต่โบราณเป็นความบันเทิงใจในการสร้างสรรค์ประกอบกับข้อมูลที่ได้ศึกษาและซึมซับออกมาเป็นชิ้นงาน แสดงให้เห็นถึงที่มาและเทคนิคเฉพาะตนอย่างชัดเจน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2556)

ภาพที่ 1 ภาพของผลงาน Gustave Courbet, The Stone Breakers, 1849
 ที่มา: Gustave Courbet <http://www.vichanum.net/index.php>, The Complete Work :
 Gustave Courbet, accessed May 11, 2012 ,Available from
<http://www.gustavecourbet.org/The-Stone-Breaker,-1849.html>

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายหลุมขุดค้นบ้านโนนวัด จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” นี้เป็นเทคนิควิศดุผสมที่นำเนื้อหา รูปทรง และโครงสร้างต่าง ๆ มาจากการขุดค้นทางโบราณคดี การทับถมของชั้นดินโดยนำเอาเอกลักษณ์ทั้งหมดนี้มาสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถตอบสนองความรู้สึก ความคิดที่ต้องการจะแสดงความเป็นนามธรรมจากจินตนาการให้ออกมา และสามารถสัมผัสได้ทางทัศนศิลป์ การสร้างสรรค์นั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนซึ่งจะพอกำหนดได้ ดังนี้

- ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล
- ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์
- การทำแบบร่างความคิดและแบบจำลองความคิด
- ขั้นตอนการแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการ
- ขั้นตอนในการสร้างสรรค์
- วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน
- การวิเคราะห์และประเมินความคิด

ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล

ข้อมูลจากตำราหนังสือเอกสารทางวิชาการอันเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ส่งเสริมและสนับสนุนที่มาและเทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์ชิ้นงานข้อมูลภาพถ่าย เป็นข้อมูลที่ช่วยรับรู้และสัมผัสทางการมอง จากสภาพสิ่งแวดล้อมของร่องรอยอารยธรรม ร่องรอยการเปลี่ยนแปลงที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัยอันจะ ช่วยส่งเสริมรูปแบบและจินตนาการในการสร้างสรรค์ชิ้นงานข้อมูลภาคสนาม การลงพื้นที่จริงทำให้ข้าพเจ้า ได้สัมผัสถึงสภาพของวิถีชีวิตบรรยากาศกลิ่นไอของชุมชนแหล่งโบราณคดีรวมไปถึงการได้สนทนากับบุคคล ในพื้นที่นั้น ๆ และพบเจอติวทัศน์เครื่องประดับต่าง ๆ จากสถานที่จริง

1. ข้อมูลเชิงภาพจากสถานที่จริง ตามแหล่งโบราณคดีของภาคอีสานสภาพภูมิประเทศที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะพื้นฐานของผู้อยู่อาศัยตามวิถีชีวิตของชุมชนตามแหล่งนั้น ๆ
2. ข้อมูลที่ได้จากธรรมชาติและสิ่งของเครื่องใช้ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต ภาพการฝังศพและสิ่งของเครื่องใช้ตามแหล่งโบราณคดีสะท้อนความรู้สึกถึงสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต
3. ข้อมูลจากสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านและบรรยากาศโดยรวม นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” นี้ข้าพเจ้าต้องการ แสดงออกถ่ายทอดความคิดผสมผสานกับอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการส่วนตัวผ่านงานศิลปะไทยร่วม สมัยในเทคนิคงานจิตรกรรมจากวัสดุผสม โดยกำหนดองค์ประกอบด้วยทัศนธาตุต่าง ๆ

การทำแบบร่างความคิดและแบบจำลองความคิด

การทำแบบร่างความคิดเป็นการสร้างภาพร่างจากความคิดจินตนาการเพื่อให้เห็นถึงรูปลักษณ์และ ขอบเขตของรูปแบบงาน กำหนดขนาดรูปทรงจัดองค์ประกอบของวัสดุที่จะมาประกอบในชิ้นงานใน การทำแบบร่างความคิด โดยจะไม่กำหนดรูปแบบที่แน่นอน เนื่องจากรูปแบบสามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม ความเหมาะสมในการปฏิบัติงานจริง การทำแบบจำลองความคิดเพื่อให้เห็นถึงรูปร่างโครงสร้างที่มีความ สมจริงกว่าภาพร่างความคิดและเพื่อเป็นการสังเกตวัสดุและเทคนิคที่จะนำมาใช้ประกอบในชิ้นงาน ดูความ เหมาะสมการผสมผสานกลมกลืนของเทคนิคกับวัสดุว่ามีความลงตัวหรือไม่อย่างไร และจะทำการแก้ปัญหา ในเบื้องต้นอย่างไรและยังช่วยให้ง่ายต่อการสร้างงานจริง แต่ถึงอย่างไรก็ตามการทำแบบจำลองความคิดนั้นก็ ไม่สามารถกำหนดรูปแบบการจัดวางวัสดุที่แน่นอนได้ สามารถปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมในการ ปฏิบัติงานจริง

ขั้นตอนการแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการ

1. เส้น (Line) ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า เส้นเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนด โครงสร้างของเนื้อหาที่ส่งผลการมองให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวในภาพใช้ในการแสดงออกจัดสรรอยู่ในช่อง และทิศทางต่าง ๆ ของร่องรอยของชั้นดินในลักษณะงาน 2 มิติ
2. บรรยากาศของสีและน้ำหนักร (Atmosphere Color and Tone) ข้าพเจ้าได้กำหนดให้งานมีสี ที่มาจากธรรมชาติของดินทรายและสีที่มาจากการย้อมสีของปูนและเครื่องประดับที่นำมาสร้างสรรค์ให้เกิด

ชั้นงาน ดังนั้นสีที่ปรากฏจะเห็นทั้งความเป็นธรรมชาติของตัววัสดุที่นำมาใช้และสีที่มาจากการย้อมถึงแม้กระทั่งสีของเครื่องประดับเอง การใช้สีจากวัสดุที่แตกต่างกันช่วยให้ภาพมีสีสันหลากหลายระยิบระยับ

3. พื้นผิว (Texture) ลักษณะพื้นผิวที่ปรากฏในชั้นงานแสดงให้เห็นถึงความขรุขระ ละเอียดและหยาบที่เกิดจากการทับซ้อนของชั้นทรายเป็นส่วนสำคัญ ในการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึกที่สัมผัสโดยตรงจากทัศนธาตุที่เกิดจากธรรมชาติ นอกจากความแตกต่างของพื้นผิววัสดุแล้วการสร้างพื้นผิวบนแผ่นระนาบทับซ้อนลงบนผลงานทำให้เกิดระนาบยื่นออกมาทำให้ผลงานเกิดน้ำหนักและเพิ่มมิติทางสูงของชั้นงาน

4. ที่ว่าง (Space) ลักษณะของที่ว่างที่ปรากฏในชั้นงานเป็นผลจากการสร้างมิติทางสูงในภาพนูนลอยออกมาจากพื้นงานทำให้เกิดช่องว่างระหว่างมิติ ส่วนพื้นที่ว่างอีกลักษณะหนึ่งเกิดจากความต่างของรูปทรงและพื้นผิวที่สร้างองค์ประกอบให้เกิดจังหวะของรูปทรงกับพื้นที่ว่าง

5. รูปทรง (Form) ลักษณะของรูปทรงในภาพเป็นรูปทรงที่เกิดจากการก่อรวมของเส้นและรูปทรงขนาดเล็ก ๆ รวมกันเป็นรูปทรงใหญ่เห็นโครงสร้างส่วนรวมของรูปทรงในภาพ

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์

เนื่องจากกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมวัสดุผสมของข้าพเจ้านั้น เริ่มต้นจากความสะเทือนใจและความบังคลาใจจากเนื้อหาเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง มีโนภาพที่เกิดขึ้นในใจนั้นจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากความเป็นเหตุเป็นผลของข้อเท็จจริงนั้น ๆ การกำหนดรูปแบบผลงานจิตรกรรมของข้าพเจ้าจึงจัดอยู่ในกรอบของ “ความงามของธรรมชาติ” ซึ่งความงามในผลงานจิตรกรรมวัสดุผสมนั้นคงไม่ใช่ความงามในแบบภาพถ่ายที่มีลักษณะของการจำลองจากของจริงดังตาเห็นทั้งหมด แต่ความเหมือนจริงเป็นแค่แบบอย่างที่ต้องการจะสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกความสะเทือนใจความมีชีวิตความหมายและความคิด ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหรือเจตนาอันเป็นเนื้อหาทางศิลปะของการสร้างสรรค์

1. นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลความคิดโดยรวม
2. สร้างแบบร่างจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว ออกมาเป็นแบบงานเพื่อขยายเป็นผลงานจริงจากอารมณ์ความรู้สึกจินตนาการผ่านเส้นและวัสดุด้วยรูปแบบกึ่งนามธรรมตามจุดประสงค์ที่ได้ค้นคว้า
3. นำภาพร่างต้นแบบมาขยายเป็นผลงานจริง ผ่านกระบวนการเทคนิควิธีการในการโรยทราย การทับถมของชั้นดิน ทราย โดยใช้เส้นการทับซ้อน การขุด และเครื่องประดับเป็นตัวถ่ายทอดเรื่องราวและแสดงออกเอกลักษณ์จิตวิญญาณของข้าพเจ้าบนพื้นฐานวิถีชีวิตของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน

วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

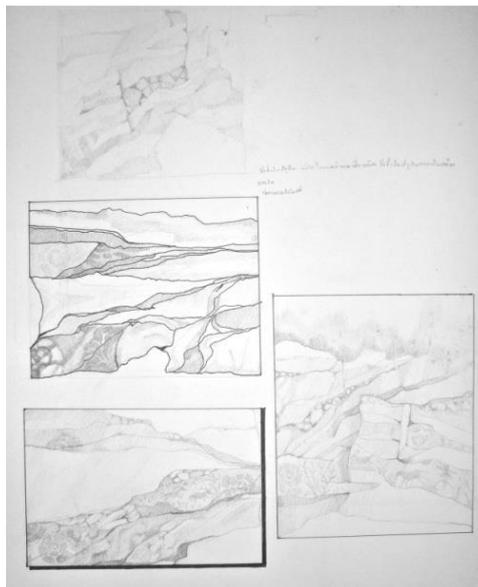
1. โรยทรายโดยรวมบนพื้นงานทั้งหมด
2. สร้างโครงสร้างโดยรวมของภาพ
3. ปะติดเครื่องประดับกับชั้นดินและปูนบนพื้นที่กำหนดเพื่อรอการทับถมของชั้นดินต่อไปและโรยทรายบนพื้นที่ว่างและเว้นไว้
4. เมื่อทับชั้นดินจนครบตามต้องการแล้วจึงนำเครื่องมือขุดมาขุดลงไปตามชั้นดินในตำแหน่งที่กำหนดไว้ก็จะพบเครื่องประดับที่อยู่ในชั้นล่าง

5. โรอยทรายสี ดิน เพื่อเพิ่มมิติของงานในบางส่วนแล้วใช้น้ำกาวพ่นทับลงไปจากนั้นเหน้ากาวในส่วนที่เกินออกก็จะปรากฏร่องรอยของน้ำที่เซาะชั้นทราย

6. ในขณะที่ปฏิบัติงานจะใช้วิธีการดังกล่าวข้างต้นจากความคิดและจินตนาการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเพิ่มและทับซ้อนกับกระบวนการและเทคนิควิธีการให้ผลงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์และประเมินความคิด

เพื่อต้องการศึกษาและทดลองค้นคว้าสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ที่แสดงออกถึงเรื่องราวจากการทับซ้อนของกาลเวลาด้วยการแสดงออกทางเทคนิคในการใช้ทรายอันทำให้เกิดเส้น สี รูปทรง พื้นผิว เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและผลักดันให้เกิดกระบวนการความคิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานรวมทั้งการถ่ายทอดจินตนาการภายใต้อิทธิพลความรู้สึกละประสบการณ์ที่ได้รับผ่านชั้นทราย ดิน การทับซ้อนของเม็ดทราย ซึ่งเปรียบเสมือนการบันทึกที่ทับถมฝังกลบความคิด โดยแสดงให้เห็นถึงรูปสัญลักษณ์ตัวแทนของความบังเตงใจจากประสบการณ์ที่ถูกละสมอยู่ภายในได้ถูกถ่ายทอดออกมาในการสร้างสรรค์ของงาน

ภาพที่ 3 ภาพร่างลายเส้นผลงาน

ภาพที่ 4 ภาพร่างวัสดุแบบจำลองความคิด

การสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” ข้าพเจ้าได้ให้ความสำคัญกับโครงสร้างที่เป็นรูปแบบเทคนิควัสดุผสมแบบ 2 มิติ แบบจับต้องได้ เป็นการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจากการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาซึ่งพบทั้งความสำเร็จและปัญหาต่าง ๆ โดยข้าพเจ้าแบ่งช่วงเวลาการสร้างสรรค์ผลงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ผลงานระยะแรก

ผลงานในช่วงนี้เสมือนเป็นการค้นหาคำตอบที่จะได้ความสำเร็จและพึงพอใจที่สามารถ ตอบสนองความรู้สึกส่วนตนบนพื้นฐานของประเพณีพื้นบ้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนโดยเลือกเป็นฐานข้อมูลและเป็นแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

โดยแรกเริ่มพยายามหาเรื่องราวเข้ามาจับแต่ยังใช้ทรายเป็นวัสดุหลักในการพัฒนาหาความเป็นไปได้และให้เนื้อหาเป็นส่วนรอง ผลงานในระยะแรกมักจะมีระดับการทับซ้อนที่ค่อนข้างไม่มาก และระดับความหนาของชั้นดินจะไม่มากนัก จะใช้สีของดินและทรายจากธรรมชาติ

การทำงานในผลงานระยะแรกจะเรียกได้ว่าเป็นต้นความคิดของผลงานวิจัยสร้างสรรค์ก็ว่าได้ เพราะเนื้อหาที่ได้นั้นได้รับแรงบันดาลใจจากการใช้ทรายในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นความประทับใจแรกในการพัฒนาผลงานในระยะต่อไป

ภาพที่ 5 ภาพผลงานระยะแรก

ผลงานระยะที่ 2

จากการทดลองการสร้างสรรค์และแสดงออกซึ่งเป็นการหาประสบการณ์ของข้าพเจ้าในการทำงาน โดยผลงานในช่วงเวลานี้เริ่มมีความชัดเจนและเห็นความเป็นไปได้โดยเป็นการนำเสนอผ่านเส้นสี น้ำหนักมากขึ้นด้วยความมั่นใจ

ข้าพเจ้าได้ให้ความสำคัญกับโครงสร้างที่เป็นเทคนิควัสดุผสมอย่างชัดเจนมากขึ้นทำให้สามารถจับต้องได้ พื้นผิวและการทับถมของเครื่องประดับที่ถูกทับซ้อนด้วยชั้นของดินแล้วขุดออก ก็จะพบเรื่องราวของจินตนาการที่ผ่านเครื่องประดับโดยใช้ทราย ดิน การทับซ้อนเป็นเรื่องราวหลักในการนำเสนอผ่านการมอง

ผลงานในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเริ่มใช้วัสดุอื่นเข้ามาร่วมด้วย ทำให้เกิดความสะดวกของชิ้นงานมากขึ้น และมีสีสันทันจากเครื่องประดับที่ถูกประดับลงไปตาม ตำแหน่งการจัดวางและจำลองจากการฝังศพตามแหล่งโบราณคดีในรูปแบบต่าง ๆ

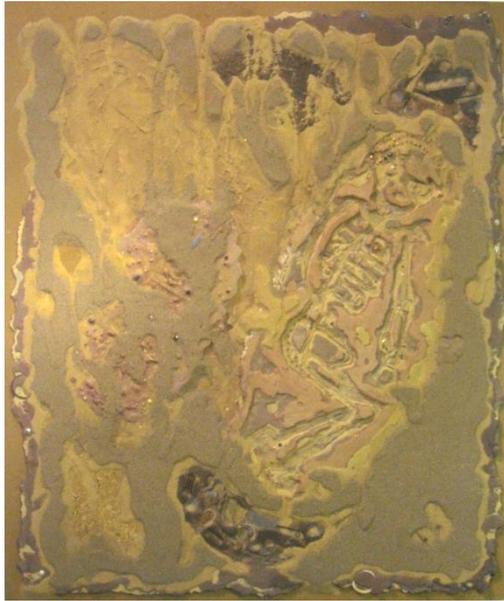

ภาพที่ 6 ภาพผลงานระยะที่ 2

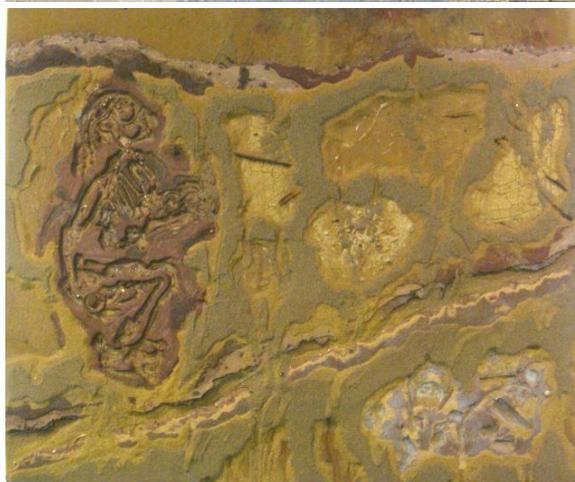
ผลงานระยะที่ 3

จากการมองย้อนกลับไปยังข้อมูลพื้นฐานโดยจุดมุ่งหมายหลัก คือ การบันทึกเรื่องราวจินตนาการ ประสบการณ์ในปัจจุบันที่ถูกทับซ้อนทับถมผ่านการถ่ายทอดสร้างสรรค์ด้วยการแสดงออกของชั้นทรายชั้นดินที่ถูกกัดเซาะจากการไหลของน้ำเพื่อให้ดูเป็นธรรมชาติและส่งผลสูงสุดทางศิลปะให้ได้ครบถ้วน ซึ่งจากการค้นคว้าแนวทางเพื่อนำมาถ่ายทอดแสดงออกในช่วงระยะเวลาหนึ่งรวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นขณะลงมือสร้างสรรค์ผสมผสานกับเทคนิควิธีการที่ได้จากการต่อยอดกระบวนการความคิดและดัดแปลงแก้ไขไปตามขั้นตอน

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” การต่อยอดในกระบวนการรูปแบบเทคนิควิธีการ เพื่อแสดงออกถึงคุณสมบัติของทราย สีของทราย เครื่องประดับ กระดาษสี ขากพิซซากัสต์ว์ มาทำการประดับประดาในชิ้นงานที่อยู่ภายใต้ของชั้นดิน ทราย ที่ถูกทับถมกันในแต่ละวัน แต่ละชั้นของกาลเวลา ซึ่งจะบันทึกการเปลี่ยนแปลง ความรู้สึก ความศรัทธา ผ่านประสบการณ์ที่ได้รับมานำมาสร้างสรรค์ในผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” ได้อย่างสมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 7 ภาพผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” no1.

ภาพที่ 8 ภาพผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” no2. และ no3.

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานวิจัยสร้างสรรค์

พื้นฐานรากเหง้าส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย ความประทับใจในการดำรงชีวิตของคนไทยในสมัยก่อน หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเสมือนเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่ชาวบ้านมาช้านาน และด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ซึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้มีการพัฒนาอย่างมีระบบตามขั้นตอนรวมทั้งเกิดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ได้พบเจอในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทบทวนและกลั่นกรองสร้างสรรค์จนเกิดขึ้นเป็นผลงานวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัยชุด “การทับซ้อนของกาลเวลา” ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ขึ้นมาด้วยจิตสำนึกที่ดีอันมีต่อคติความเชื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราวในการดำรงชีวิต และการจารึก บันทึก การทับซ้อนผสมผสานกับอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ที่ได้รับนำมาพัฒนาวิธีการทางด้านเทคนิคในการใช้ทรายและดินเป็นวัสดุหลักในการถ่ายทอด ซึ่งเกิดผลสำเร็จตรงตามจุดมุ่งหมายในการสร้างและแสดงออกผ่านงานศิลปะที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก จิตสำนึก จิตวิญญาณ และคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับสังคมไทยในปัจจุบัน แม้สรรพสิ่งทั้งหลายในไตรลักษณ์ กล่าวคือ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปในที่สุด เป็นสัจธรรมจากคำสอนของพุทธองค์ แต่สรรพสิ่งจากอดีตในรูปธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่จะเป็นเครื่องเตือนใจนำไปสู่การเข้าถึงนามธรรมจากคำสอนอันลึกซึ้งของพุทธองค์ ซึ่งข้าพเจ้าได้นำคำสอนเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานในชื่อ “การทับซ้อนของจินตนาการ” ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ได้มีการนำไปเผยแพร่ตีพิมพ์โดยนำเสนอโครงการประกวดศิลปกรรมโตชิบ่า “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ครั้งที่ 25 ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ ได้รับการพิจารณาให้ได้รับรางวัลพิเศษและร่วมแสดงผลงาน โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ในการตัดสิน

เอกสารอ้างอิง

- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *คู่มือมนุษย์ ไตรลักษณ์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2555). *กรุงเทพมาจากไหน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดริม แคทเชอร์,
อำพัน กิจงาม. (2552). *การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเผยแพร่ผลงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

Transted thai References

- Buddhadhasa Bhikkhu. (2010). *Handbook for Mankind*. Bangkok: Dhammadannasuanmogh.
n.p.
Sujit Wongthes. (2012). *Where is Bangkok from?*. (3rd ed.). Bangkok: Dream Catcher.
Amphan Kitngam. (2009). *Workshop publish research results*. Bangkok: n.p.